

## STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

### w sprawie przestrzegania przepisów dotyczących opieki zdrowotnej nad pracownikami

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu 22 października 2013 r. zapoznała się z materiałami przygotowanymi przez Państwową Inspekcję Pracy (PIP) dotyczącymi przestrzegania przepisów w zakresie opieki zdrowotnej nad pracownikami.

Opieka zdrowotna nad pracownikami jest istotnym elementem mającym na celu ograniczenie negatywnych dla zdrowia następstw pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych, zwłaszcza w kontekście wydłużenia wieku emerytalnego.

Przedstawione informacje wskazują na wzrost liczby przeprowadzonych przez PIP kontroli dotyczących profilaktycznych badań lekarskich. Tylko w I półroczu 2013 r. przeprowadzono ich 1791 w 1787 zakładach (dla porównania: w całym roku 2012 było 2751 kontroli w 2738 zakładach). Pozytywnie należy ocenić fakt, że największą grupę kontrolowanych zakładów stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, w których, jak potwierdziła to kontrola PIP, szczególnie często zaniedbywany jest obowiązek profilaktycznych badań pracowników.

Z ustaleń inspektorów pracy wynika, że aż 44,8% pracodawców kontrolowanych w 2012 r. naruszyło przepisy w zakresie wstępnych badań lekarskich. Jest to bardzo niepokojący sygnał, nasuwający podejrzenie, że pracownicy są zatrudniani przy pracach, których ze względu na indywidualne ryzyko zdrowotne nie powinni wykonywać. Niepokojące są również przypadki kierowania pracowników na badania wstępne dopiero po pewnym czasie od podjęcia przez nich pracy (np. po okresie próbnym). Z ustaleń PIP wynika, że u 5,3% pracowników w 2012 r. nie wykonano w ogóle badań wstępnych (w skrajnych przypadkach nawet przez 10 lat).

Równie niepokojąca była liczba naruszeń w zakresie okresowych badań lekarskich. Stwierdzono je w 2012 r. u 47% pracodawców.

W kontrolowanych przedsiębiorstwach ujawniono nie tylko niedopełnienie obowiązku skierowania pracowników na określone badania, ale również niewłaściwe ich przeprowadzenie, zarówno z winy pracodawców, jak i lekarzy. Błędy ujawniono u 19,4% pracodawców kontrolowanych w 2012 roku. Podstawową nieprawidłowością po stronie pracodawcy były błędne lub ogólnikowe zapisy w skierowaniach, które nie odzwierciedlały rzeczywistych warunków pracy, co wskazywało na nieprzeprowadzenie w przedsiębiorstwie prawidłowej oceny ryzyka zawodowego. W związku z tym PIP wystąpiła do Ministra Zdrowia z wnioskiem o wprowadzenie w rozporządzeniu MZiOS z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie badań profilaktycznych pracowników zapisu o obowiązku wystawiania skierowań na profilaktyczne badania w 2 egzemplarzach, z których jeden byłby przechowywany w dokumentacji osobowej pracownika. Powinno to pozwolić na ustalenie, czy pracodawca, wysyłając pracownika na badania, przekazuje lekarzowi właściwe informacje o ryzyku zawodowym na danym stanowisku pracy. Jest to szczególnie ważne w związku z podniesieniem wieku emerytalnego.

Szczególnie ważną kwestią jest rzeczywiste zaangażowanie lekarzy medycyny pracy w ocenę warunków pracy poprzez kontakt ze służbą bhp i ewentualną wizytację stanowisk pracy. Niezbędne jest także podniesienie poziomu wiedzy pracodawców (zwłaszcza w mikro i małych przedsiębiorstwach) odnośnie czynników ryzyka zawodowego i ich skutków zdrowotnych dla pracownika oraz skutków ekonomicznych dla pracodawcy wynikających z absencji chorobowej, a także możliwych roszczeń z tytułu utraty zdrowia w pracy, jeżeli nie będzie stosownych badań wstępnych.

Niepokój budzą liczne nieprawidłowości w działaniach lekarzy wykonujących badania wstępne i okresowe. Dotyczą także luk merytorycznych w zaświadczeniach dopuszczenia do pracy, jak również wydawania ich przez lekarzy nieposiadających odpowiednich kwalifikacji. O skali problemu świadczy fakt, że w 99% orzeczeń lekarze medycyny pracy orzekli o dopuszczeniu do pracy (także związanej ze znacznym obciążeniem organizmu), co jest w jawnej sprzeczności ze stanem zdrowia polskiej populacji.

Biorąc powyższe pod uwagę, Rada uznaje zasadność intensyfikacji działań prewencyjno- edukacyjnych mających na celu właściwą realizację przepisów dotyczących profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami w miejscu pracy, w szczególności poprzez:

1. wprowadzenie do Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Socjalnej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie badań profilaktycznych pracowników stosownych przepisów, które zapewnią prawidłową i skuteczną opiekę zdrowotną,

2. wzmożenie szkoleń pracodawców i pracowników na temat roli, jaką odgrywa ocena ryzyka zawodowego i rzetelna identyfikacja czynników szkodliwych oraz uciążliwych na stanowiskach pracy w profilaktyce zdrowotnej pracowników,
3. zwiększenie udziału lekarzy medycyny pracy w działaniach profilaktycznych poprzez ich rzeczywiste zaangażowanie w ocenę medyczną warunków pracy we współpracy ze służbą bhp,
4. podejście systemowe do opieki zdrowotnej (w tym badań lekarskich), szczególnie w odniesieniu do pracowników starszych, których dotyczy najwięcej problemów zdrowotnych utrudniających wykonywanie obowiązków zawodowych i wpływających na znaczącą absencję chorobową.

PRZEWODNICZĄCA  
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 19 listopada 2013 r.